

ΤΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΑΔΕΞ. ΔΟΥΜΑ, ΠΑΤΡΟΣ

Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΧΡΗΣΤΟΥ

(Συνέχεια τεύ «Κόμπος Μοντεχρήστου»)

(Συνέχεια έκ του προηγούμενου)

Η θάρκα έγινε συντριμμία κι' ο Βενεδέττο κέρβισε άλλη μια φριχτή πληγή στο πρόσωπό του, χτυπώντας κατάμουτρα στην κοφτερή γωνία κάποιου βράχου. Μερικοί ψαράδες ανέληφθησαν τὸ ἀτύχημα. "Έτρεξαν πρὸς τὰ κεί, συμάζεψαν τὸν ναυαγίδιο καὶ τὰ λιγοστά πράγματα του—μαζὺ καὶ τὸ πολύτιμο κλειδί. ἔνοιεῖται—καὶ τὸν νοσήλευσαν μὲ φιλόθεο καὶ ἔξαιρετικό ἔνδιαφέρον.

Μῆνες ὀλόκληροι πέρασαν, κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ κακοῦρος πάλαι σκληρὰ μεταῦ ζωῆς καὶ θανάτου. Ἄλλα ὅταν ἄρχισαν ἡ ἀνάρρωσι, ὅταν ἔνοιεσι πάλι τὴ ζωὴν καὶ κυκλοορῆσιν στὴς φλέβες του μὲ σφρίγγος, αἰσθάνθηκε μιά χαρὰ θηριώδη: Τὴ γὰρ ποὶ νοιώθουν οἱ πάμπανοι μελλοθάνατοι, ὅταν ἐπινοῦν ἑαρινὰ κά πάμπλουτοι. Ζωνταῖοι κι' ἐλεύθεροι!

Τὸ κλειδίτιδιο του εἶχε ἄθικτους τοὺς θησαυροὺς του. Οὐκ ἀπὸ ἄπλη περιέργεια δὲν τὸ ἀνοίξαν οἱ τίμιοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι, γιὰ νὰ δοῦν τὸ περιεχόμενό του.

Κι' ὁ Βενεδέττο μακάριζε δὴλοῦχα τὴ μοῖρα κι' εὐγνωμονοῖσε ὀλόωυχα τὸν προστάτη του σατανα, γιὰ τοὺς ἔξῃς δυὸ σοφιστικὰ λόγους: Πρῶτα, γιὰτι εἶχε σαθρὰ ἀπ' τὸν θάνατον, λαθρῖσκοντας τὸν θησαυρὸ του συγχρόνως. Κι' ὕστερα, γιὰτι ἡ φοβερὴ πληγὴ τοῦ προσώπου του, τὸν εἶχε παραμορφώσει τόσο πολὺ, ὥστε ἦταν δυσκολογνώριμος. Κατένας δὲν θὰ ὕπαιπτεύονταν ποτε, στὴν τερατῶδη μορφῇ του, τὸν μητροκόνο, τὸν δολοφόνο, τὸν δραπέτη τοῦ κατέργου Βενεδέττο!

Τοῦ ἔμενε τώρα, νὰ θρῆ ἕνα ψευδώνυμο, ν' ἀπομακρυνθῆ μὲ τρόπο ἀπ' τοὺς τίμιους σωτήρας του—οἱ ὅποιοι τὸν νόμιζαν γιὰ ἕνα φτωγὸ καὶ δυστυχῆ ναυαγὸ—καὶ νὰ φύγῃ μακριὰ... Νὰ πάη σὲ μιά πόλι μακρινὴν, νὰ δημιουργήσῃ μὲ τίς συνθησόμενες του ἀπάτες καὶ πλεκτάνες μιά θέσι τὴν κοινωνία καὶ νὰ ἀπολαύσῃ ἐκεῖ μὲ ἄνεσι τοὺς πλουσίους καρποὺς τῶν ἀτίμων ἐγκλημάτων του...

Ἡ τόχῃ τὸν εὐνόησε καὶ πάλι. Θάλεγε κανένας, ὅτι τὸ μοραιο ἔξερε σὲ ποῖν ν' ἀπειθυνθῆ, προκειμένου νὰ χτυπήσῃ μερικοὺς δυστυχομένους... Κι' ἀπειθῶθηκε στὸ Βενεδέττο, γιὰτι μόνον ὁ Βενεδέττο εἶχε τὸ... χάρισμα—τῆς ἀτίμιας σὲ τόσο τερατῶδη βαθμὴν ἀνεπτυγμένο, ὥστε νὰ χρησιμοποίησῃ τῶσα ἔξοχα ὄργανα ἀποτελεσματικὰ μὲς ὀλεθρίας μοῖρας!

Συνέβη δηλαδὴ τὸ ἔξῃς: Ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Βενεδέττο θριασκῶταν στὴν ἀνάρρωσίν του, εἶχε σημειωθῆ ἡ μεγαλύτερα συνωμοτικὴ ἔντασι στὴν ὑποδουλωμένη Ἰταλία: Φλογερὸ πατριώτης, ἀνήκοντες σ' ἕλες τίς κοινωνικὲς τάξεις, προπαγανδίζαν κρυφὰ καὶ μ' ἐνθουσιασμό τὰ ἐπαναστατικὰ κηρύγματα τοὺς καὶ δὲν ἔβριναν οὐτε γωνία τῆς Ἰταλίας, τὴν ὅποια νὰ μὴν ἐπισκευθῶν καὶ στὴν ὁποία νὰ μὴ δρᾶσουν...

Μιά νύχτα λοιπόν, ὁ Βενεδέττο ἐξαπλωμένος σὲ μιά γωνία τῆς ταπεινῆς καλύβης τὸν εὐεργετῶν του, προσοῦταν ὅτι κοιμόταν. Πραγματικὰ ὅμως βασάνιζε τὸ μυαλό του μὲ ἀπειρες σκέψεις καὶ σχέδια γιὰ τὸ μέλλον: Τί θάκανε;... Ποῦ θὰ γίναιεν νὰ ζῆσῃ, μὲ ψευδώνυμο; Ποῖο μὲρος θὰ μπορούσε νὰ τοῦ δώσῃ τὴν ἀπαραίτητη σφάλεια, ὥστε ν' ἀπολαύσῃ τοὺς καρποὺς τῶν ἐγκλημάτων του ἄνετα καὶ σίγουρα;...

Ξαφνικὰ, ἄκουσε τὴν πόρτα τοῦ πλαινοῦ δωματίου ν' ἀνοίγῃ σιγαλὰ. Ἄνοιξε τ' αὐτιά του ν' ἀκούσῃ τί συνέβαινε. Οἱ ψαράδες νόμιζαν τὸν προστατευόμενὸ του ναυαγὸ, γιὰ κοιμισμένον θαθεῖα. Ἄλλὰ καὶ ποῖος θὰ μπορούσε ἀλλοῦτε νὰ τὸν ὑποπτεῖθῃ;

Γι' αὐτὸ, ὑποδέχτηκαν δυὸ-τρὶς μυστηριώδη ἄτομα—τὰ ὅποια εἶχαν φαῖν τὴν αὐλὴν τῆς καλύβης τῶν—τὰ ὠδήγησαν στὸ πλαινὸ ἐκεῖνο δωμάτιο κι' ἄρχισαν νὰ μιλοῦν χαμηλόφωνα.

Ὁ Βενεδέττο ὅμως, εἶχε δευτὰτὴ ἀκοή. Ἄλλωστε καὶ ἡ συνείδησί του, συνείδησις ταραγμένη ἐγκληματιοῦ, τὸν ἀνάγκαζε νὰ εἶνε διαρκῶς φιλοπόπιος. Ἄκουσε λοιπόν...

Ἄκουσε, ὅτι οἱ μυστηριώδεις ξένοι, καθὼς κι' οἱ εὐεργέτες του οἱ φταχοπαράδες—οἱ ὅποιοι τοῦ εἶχαν ὠφέλι τὴ ζωὴ καὶ τὸν νοσήλευσαν ἀφιλοκερδῶς ἐπὶ ἔσοσους μῆνες—ἦσαν μέλη τῆς κρυφῆς Ἰταλικῆς ἐπαναστατικῆς ὀργανώσεως. Κι' ἄκουσε ἐπίσης, ὅτι ὅλοι μαζὺ θὰ βοηθοῦσαν στὴν ἀποθίβασι καὶ στὴ μυστικὴ διασπομὴ ὄπλων καὶ πολεμοφοδίων στοὺς διαφόρους συναμοτάς τῶν περιχώρων.

Ὁ Βενεδέττο δὲν δίστασε καθόλου. Τὸ σχέδιό του—ἀπαίσιον, ἐβελυρὸ, τερατῶδες—ὄρισσε κίλας μέσα στὴ μαῦρη του μυχῆ: Τρεῖς ἡμέρες ἄργωτερα, δηλαδὴ, ἀποχαίρησε τοὺς ἀγαθούς εὐεργέτας του, οἱ ὅποιοι—βακρῦθρηχτοι ἀπὸ συγκινήσιν—τὸν ἐσφιγγαν στὴν τιμία ἀγκαλιά τους κι' ἐπέμεναν νὰ μείνῃ ἀκόμη μαζὺ τοὺς σοο νὰ ἀναρρῶσῃ ἐντελῶς. Ὁ Βενεδέττο ὅμως ἐπέμενε νὰ φύγῃ κι' ἐφυγε. Ἐνα ἡμέρας τὸν ὠδήγησε στὴ Λούκκα κι' ἀπὸ κεί τράσθηξε κατευθίονα στὸ Μιλάνο.

Ἡ πομπώδης καὶ πολυτελὴς ζωὴ του, ἄρχισε. Τὸ πανηγυρο ὄπλο του—τὸ ἑκατομμύριο—τὸν βοήθησε. Κατέλυσε στὸ καλύτερο ξενοδοχεῖο τῆς πόλεως, ἦρε τὸ ψευδώνυμο κόμης Σάν-Πέτρο καὶ ντύθηκε μὲ τὴν παλαιὰ κομφοτήρα καὶ μὲ τὴν, ἄλλοτε καλαισθησιακὴ του, ὅταν εἶχε διαπρέψει στὸ Παρίσι, ὡς δῆθεν πρίγκιψ Καβαλκάντι.

Καὶ γιὰ νὰ ἀσφαλίσῃ περισσότερο τὴν ἀπολαύσι τοῦ καρποῦ τῶν ἐγκλημάτων του, ζήτησε ἀκράσσι ἀπ' τὸν ἀντιβασιλέα Ραδετόκι καὶ τοῦ πρόσφερε δίχως καμμίαν ντροπὴ τίς ἀτίμες ὑπηρεσίας του ὡς κατασκόπου. Γιὰ νὰ γίνῃ ὅμως πιστευτός, ὁ τερατῶδης αὐτὸς κακοῦρος καὶ γιὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν εὐνοία τοῦ πανηγυροῦ τυοῦ, δὲν δίστασε καθόλου νὰ διαπράξῃ μιά ἀπίστευτὴ ἀτίμια. Κατήγγειλε δηλαδὴ τοὺς ἀπύστευτοις καὶ ἔξοχα ἐπικινδύνους συναμοτάς κι' ὑπόδειξε τὸν τόπο καὶ τὴν ἡμέρα καὶ τὴν ὁποία θὰ παραλαμβάναν κρυφὰ τὰ ὄπλα!

Πραγματικὰ, ἡ Ἀυστριακὴ ἀστυνομία διετάχθη καταλλάξας ἀπ' τὸν Ραδετόκι, ἔστησε ἐνέδρα, συνέλαβε «ἐπ' αὐτοφῶρον» τοὺς ἐκθάμβους καὶ δυστυχεῖς ἐκείνους ἀνθρώπους—οἱ ὅποιοι οὐτε καν ὑποκλιώσθησαν ποῖος ἦταν ὁ ἀτίμος προδότης τῶν—τοὺς παρέπεμψε στὸ στρατοδικεῖο καὶ τοὺς κατέδικασε εἰς θάνατον. Ἐτοί, τὰ ὄπλα κατεσχέθησαν, οἱ φτωγοὶ ψαράδες τουροεκίστηκαν ὕστερα ἀπὸ τρεῖς ἡμέρες, καὶ ὁ κόμης Σάν-Πέτρο—ἐνθουσιωμένος τοῦ ἀντιβασιλέως περὶ—θριαμβοῦσε καὶ στερῶσε κι' ἐξασφάλισε τὴ θέσι του, πατώντας ἀπάνω στὰ αἰμοσυγῆ κορμιά τῶν εὐεργετῶν καὶ σωτήρων του!

Τὰ παρακάτω, τὰ ἔερωμε ἦδη ἀπ' τὰ προηγουμένα κεφάλαια: Ἄλλὰ ὁ ταγματάρχης Μπαρτολομέ ποῖος ἦταν πραγματικῶς;

Λοιπόν, ὁ ταγματάρχης αὐτὸς, δὲν ἦταν ταγματάρχης. Οὐτε ἦταν πραγματικὸς πρίγκιψ Μπαρτολομέ Καβαλκάντι, ὅθεν πατέρας τοῦ Βενεδέττο καὶ οὐζῶνος τῆς μαρκήσιας Ὀλίβας Κορινιάρη!.. Ἦταν ἕνας ἄπλος τυχοδιώκτης, ὁ ὁποῖος λεγόταν συντομωτάτα καὶ σκέτα Μπαρτολομέ!

Πρὸ πολλῶν χρόνων, στὸ Παρίσι, εἶχε συναντηθῆ μὲ τὸν ἐπίσης τυχοδιώκτη Βενεδέττο τὸν νόστο μὲ τοῦ Βιλλεφόρ καὶ τῆς κυρίας Γαγκλάρ. Οἱ δυὸ ἀλήθριοι θέλησαν τότε νὰ στήσουν μιά πλεκτάνη, στὴν ὁποία νὰ παρασάρουν τὴν πολυκατομμυριοζοῦ δεσποινίδα Εὐγενία Γαγκλάρ, τὴ σημερινὴ δηλαδὴ φτωγὴ καλλιτέχνιδα Λουκιόλα. Χωρὶς νὰ ἔξῃρῃ, λοιπόν, ὁ Βενεδέττο, ὅτι ἡ δεσποινὴς Γαγκλάρ ἦταν ἀδελφοῦ του ἀπὸ μητέρα, συνωμόθηκε μὲ τὸν Μπαρτολομέ νὰ τὸν παρῶν.

εὐεργέτας του ὡς ἐπικινδύνους συναμοτάς κι' ὑπόδειξε τὸν τόπο καὶ τὴν ἡμέρα καὶ τὴν ὁποία θὰ παραλαμβάναν κρυφὰ τὰ ὄπλα!

σιάζει στα σαλόνια ως υιό του. "Επλάσαν τότε την Ιστορία ότι ο Μπαρτολομέο ήταν πρίγκιψ Καθαλκάντι, κι' ότι είχε έναν μονάρκιο υιό—τόν Βενεδέτο—απ' τή σύζυγό του μαρκήσια Ολίβια Κορναρί, ή οποία είχε πεθάνει πρό χρόνον!

Εύχως, ή μόρια άνετρεφε τά πανούργια σχέδια τών δυο τυχοδιωκτών καί τούς χώρισε με τή μεσολάβηση διαφόρων περιπετειωδών έπεισοδίων. Καί τέλος, τούς έφερε άντιμετώπους πάλι, ύστερα από τόσα χρόνια, εκεί στή δραματική σκηνή τής συλλήψεως τού Μπαρτολομέο κατά διαταγήν αυτού τού ίδιου τού Βενεδέτο!

"Αλλά ποίος ήταν, τότε, αυτός ο Μπαρτολομέο;... Ήταν ένας τυχοδιώκτης, όπως είπαμε, ο οποίος—ύστερα απ' τó ναύαγιο τής πλεκτάνης εκείνης—έφυγε απ' τó Παρίσι, έγοντας κερδίσει άρκετά από διάφορες άπάτες του. Ήρθε στή Μιλάνο, συνήνησε μιά παλαία του έρωμένη, ώραισιότη άλλοτε, αλλά τώρα ώρμου καλλοίης πεία, τήν κυρία Μπαρέλλι.

"Έπρεπε να ζήσουν... Ή ζωή έχει τίε άπαιτήσεις της;... Ό παλιός έραστής κ' ή παλαία έρωμένη, κατέβησαν τά κεφάλαιά τους— χρηματικά ο πρώτος, λείψανα καλλοίης ή άλλη— κ' άνείκαν τó περίφημο χαρτοπαίγνιο, τó όποιο ζέρομε ήή!

"Αλλά άν ήταν παλιάνθρωπος ο Μπαρτολομέο, ήταν όμως ή ταλός, καί ουνεπώς ήταν πατριώτης. Από καιρό είχε άναγνωρίσει, στή πρόσωπο του αλαχρού προδότη και ήτος Σάν-Πέτρο, τόν παλαιό συνεταιρό τών τυχοδιωκτικών έπιχειρήσεών του, εκεί στή Γαλλία. Τόν έβλεπε να είνε τακτικός πελάτης τού καπηλείου του καί τού χαρτοπαίγνιου του, να έχη στενώτατες σχέσεις με Αδστριακούς άξιωματικούς καί να είνε ένα είδος άνεπιστήμου—άλλά πολύ έπικινδύνου—κατασκοπού εναντίον τών Ίταλών κ' ύπέρ τών Αδστριακών.

Φρούδε από μιά τέτοια άτιμία, ο Μπαρτολομέο. Μυημένος κ' αυτός στή ουνομοτική όργάνωση απ' τόν μαρκήσιο "Αολίττα, δέν δί-σασε καθόλου να τού άποκαλύψη ποίος ήταν πραγματικά ο δήθεν κόμης Σάν-Πέτρο. Ό "Αολίττα έμεινε κατάπληκτος, Σύστημα στών Μπαρτολομέο άγρυπνη προσοχή καί παρακολούθησι κ' οι δυο φιλοπάτριδες εκείνοι άδνοδες δέν άργησαν να θεσπιασθούν για τόν άποτρό-παιο ρόλο τού Σάν-Πέτρο ως προδότη τής Ίταλίας καί κατασκοπευτικού όργάνου τών τυράνων!

"Αλλά τά γεγονότα ήρθαν ραγδαία. Ή πρώτη έπαναστατική ήλίκωση τών Ίταλών έγινε. Χάρις στην αλαχρά δραστηριότητα τού Σάν-Πέτρο, ο έμφυγής κ' άρχηγός τών ουνομοτών μαρκήσιος "Αολίττα ουνεληθή καί φυλακίστηκε. Έπίσης ουνεληθή κ' ο Μπαρτολομέο, όπως είπαμε πού πάνω...

Δέν ήταν κανένα έπίσημο πρόσωπο, ο δυστυχής Μπαρτολομέο. Γι' αυτό, μόλις έπεσε στή χείρα τών άτυνομικών, πρώτα έφαγε ένα γερό «εύλο», κ' ύστερα ρίχτηκε κακήν-κακώς σ' ένα θάμνο τά έλευιότερα κελιά τών φυλακών τού φρουρίου. —Διάβολε! μουρμουρίζει διαρκώς, τριβώντας τó καταμολω-τισμένο κορμί του, ο δούστηνος. Πολύ άσχημο δρόμο παίρνει ή ύπόθεσι μου... Με κρατάει στή ύγνια του, αυτός ο άχρείος Βενεδέτο, καί μου φαίνεται πως είμαι χαμένος!

Δέν ήταν καμωμένος από θρασμία ήρωος ο φτωχός τυχοδιώκτης, παρ' όλο πού είχε δανειστή— για τó έπισημότερο τής ε-φανείσεως του— τόν τίτλο τού ταγματάρχου!... Μήπως, δέν είχε δανειστή άλλοτε τόν τίτλο τού πρίγκιψος Καθαλκάντι, χωρίς κ' αυτό έπίσης να τού βγη σέ καλό;

"Όστού, άν καί δέν ήταν ήρωος ο Μπαρτολομέο, ήταν όμως ένας περιπετειωδιστάτος παρελθόντος κα'εργάρης. Τά άπειρα κ' άπόρρητα κ' άπερίγραπτα δεινοπαθήματά του, κατά τó διάστημα τού τρικυμιώδους θίου του, τόν είχαν προικίσει με θαυμασία δόσι φιλοσοφικής έγκαρτερήσεως. Γι' αυτό, εσπλω-μένος καθώς ήταν στίς πλάκες τού κελλιού του, άνασήκωσε λέγο τó κορμί του, άνασήκωσε κατόπιν καί τούς ώμους του καί μουρμουρίζει:

"Ή δά με θασανίσουν όστού πεθάνω αύτοί οι διαβολο-Αδστριακοί, ή θά με τουμεκίσουν!... Καί τó ένα κακό καί τó άλλο ψυχρό κ' άνάποδο!... Τι να γίνη, όμως;... Σ' απή τήν παληροζή, δοκίμασε πολλές ώμορφες ήμέρες!... Μπορώ κάλλιστα λοιπόν να δοκιμάσω καί λίγες άσχημες, άρκει να μñ είνε ή τελευταίες μου!

"Ή στερνή του φράσι, τού ένοφάνηκε. Άνακά-θησε πιδ καλά, έτριψε τά χείρα του καί κόπιασε ουρικότητα καί μονολόγους:

—Σ'άσου όμως, άδελφέ!... "Ας σκεφθώμε πιδ ψυχράμα για τήν κατάστασι: Αυτός ο ά-χρείος Βενεδέτο, δείχτηκε ένας άσπονηδος έχ-θρός μου... Δέν με γνώμενε, θεσάνα κ' από ποίν. "Αλλά έβλε πως γλώττωσα τόν κύριο κώντα Μον-τεχρήστο μέσα απ' τά γέρια του καί λύσσαξε έ-ναντίον μου!... Τι θά πñ όμως στούς Αδστρια-κούς;... "Ότι είμαι Ίταλός;... Κι' δτι άγαπή τήν πατρίδα μου;... "Ας τó πñ!... Δέν τó άνη-θηκα ποτέ μου!... Θά τούς πñ, ότι φυγάδισα τόν Μοντεχρήστο;... Πώς, όμως;... Με τί άπο-

δείξεις;... Με «'τε κινώμεν;... "Όχι!... Τó χαρτοπαίγνιο μου είνε στή διάθεσι όλου τού κόσμου καί δέν μπορώ να είμαι όπυ-θνος για τά καμώματα τού κάθε μου πελάτη!

Σιγάσιγά, ή αισιοδοξία φώτιζε τήν ταραγμένη ψυχή του. "Έβλεπε τώρα τή θέσι του λιγώτερο δεινή, λιγώτερο άνηχη-τική... "Αλλά όσο προχωρούσε ή αισιοδοξία του, τόσο ή έμφυ-τη θρασύτης του έμπνόςε καί θερίμενε μέσα του!

Καί στά τελευταία, άρχισε να εφρονίζη ένθουσιασμένος:

—Τί κ' άν πεθάνω όμως, άδελφέ!... Για μιά ιδέα άγανιστη-κά, κ' άς πεθάνω ηρωικά γι' αυτήν τή ιδέα!... Θά είμαι ένα θύμα ύπέρ πατρίδος, θά γίνω ένας ήρωος ένθικος, θά γίνω Μπαρτολομέο, ελόγημένος απ' τά έλευθερωμένα πεία άδέλφια μου στούς αιώνας τών αιώνων!... Τό όνομά μου θά τó ψιθυρί-ζουν στά σχολεία με ουγκίניה, διδάσκαλοι καί μαθητά!... Θά...

Τά ένθουσιώδη όράματα τού φιλοπάτριδος Μπαρτολομέο δια-κόπηκαν άπότομα. "Ενα τρίμηνο άπαίσιο άκούστηκε, κεί στήν κατασκορευσιόμενη καί πελωρία κλειδιώνα τής πόρτας...

"Ο δεσμοφύλαξ έξεκλείδωσε τήν πόρτα!...

—Διάβολε, τόσο γρήγορα θ' άποφυλακιστώ λοιπόν; ψιθύρισε με ουγκίניה κ' άγαλλιασι ο Μπαρτολομέο.

"Ή πόρτα τού κελλιού άνοιξε. Αυό δεσμοφύλακες με φανή-ρια άναμμένα μπήκαν μέσα, φωτίζοντας τά θήματα ενός τρί-του, ο όποιος κρατούσε κάτι σαν άλλόκοτο ραβδί στή χείρα του.

Κι' αυτός ο τρίτος, πλησιάζοντας τόν Μπαρτολομέο καί δι-νοντάς του μιά γερή κλειδιά, μουγγόνισε θάναυσα:

—Γκερίμισο, ζώνη!... Σ'ήκη άπάνω, κ' άκολουθήσε μας!

ΙΑ

Η ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΩΝ

"Ή τραχεία αυτές φράσεις, προζέησαν μιά δυσάρεστη έντύπωσι στόν δυστυχή Μπαρτολομέο, καθώς κ' ή άγενοσιότη ή-κεινη «κλωσιόα». "Ενωίωσε άμέσως τή έ-πίθεσι να διαμαρτυρηθή 'δριμύτητα, για τόν τρόπο αύόν τής συμπεριφοράς καί σκεπτόταν τί να πñ καί με τί ύφος να τó πñ...

Δυστυχώς, δέν πρόλαβε. Βιαστικός φαί-νετα ο έπισκέπτης του, έγινε έπιτακτικά στούς δυο δεσμοφύλακας. Κι' εκείνοι, πλη-σιάζοντας, έσκουαν, τόν άρπάζαν, τόν σή-κωσαν βιασα έρθών κ' άργησαν να τόν θυ-γουν έξω απ' τó κελλί με σπρωξίεις καί με θλαστήμεις.

—Καθόλου δέν μοιάζει με άποφυλακίσι, αυτή ή τελετή! σκέ-φτηκε θλιβέρα ο Μπαρτολομέο. Κρίμα στίς ώμορφες έπιθέεις μου!... Καί...διάβολε, κατεβάνω σκαλοπάτια τώρα!... Μα πού πρόκειται λοιπόν να με πάνε;

"Έτρεμε ο Μπαρτολομέο. Μπορούσε όμως θαυμάσια να πρέ-μη κ' από κρού, γιατί κατέβησαν κ' οι τέσσερες μαζί σ' ένα βαθύτατο κάβουρο καί κρουρό ύπόγειο Κατέβησαν στά ά-παίσια καί σκεπτινα σπλάγνα τού φρουρίου τού Μιλάνου, στούς μεσαιωνικής εποχής ύποχθόνους λαθουρινόσι του, όπου βασί-λευε διαρκώς ή σκοτεινή, ή μούχλα, τά θασαστήρια κ' ο θάνατος...

Δέν ήταν σέ κατάστασι να μετρήση πώς σκαλοπάτια κατέ-θηκε, ο δυστυχής Μπαρτολομέο. "Ενα ήξερε μόνον: "Ότι κα-τέβαινε στόν πού φριχτό "Αδη κ' έτρεμε προκαταβολικά γι' αύτό!

Πέρασαν άρκετά λεπτά τής ώρας, άγωνιώδους πορείας στούς ύπογειούς εκείνους διαδρόμους. Τέλος, έφτασαν μπροστά σέ μιά θραεία πόρτα, παχύφυλλη καί καπλανισμένη με χονδρά καρ-φιά. Έκει σταμάτησαν.

"Ο άνθρωπος πού κρατούσε τó άλλόκοτο ραβδί, έβγαλε απ' τή ζώνη του ένα τεράστιο κλειδί καί έξεκλείδωσε τήν πόρτα. Με μιά ένυατή σπρωξία, ο Μπαρτολομέο δρέθηκε καταμεσής σ' ένα δομητό άνατριχητακότο.

Λογής-λογής άπαίσια έργαλεία θρισκόντουσαν εκεί, στούς τοίχους κρεμόντουσαν άλυσιδεν καί τοιγκέλια αι-ματωμένα κ' άγόνους, Σφουριά, άμόνια, σαινίδες με πληθώρα θρήβαν καρφίαν άπάνω τους, θρισκόντου-σαν στή πάτωμα... Πρίονια, τανάτες, όγκώδη δέ-ματα άγκύρια, κλπ. κλπ., έπαρναν μιά δψι πένη-τη καί φρικαστική, μέσα σ' αυτή τήν αίθουσα τών θασάνων...

Καί παντού, στή πάτωμα, στήν όροφή, στούς τοί-χους, φανόντουσαν κηλίδες πλατείες από πηγμένο αίμα, από πηγμένο άνθρωπινο αίμα, τó όποιο Κύ-ριος ε'δε από ποιών δυστυχισμένων το κορμιά θ; ή-κε καί ράντισε παντού τó περιβάλλον!...

Αυτή τή φορά, ο φτωχός Μπαρτολομέο ουγκλο-νίστηκε από φρίκη...

Σάν Ίταλός, είχε κ' αυτός άκούσει για τήν «Αι-θουσα τών Βασάνων» αυτή, στήν όποία τόσους δυ-στυχιωμένους έστελναν οι κατακτητά Αδστριακοί,

και για την οποία τόσα φρικώδη πράγματα λεγότουσαν. "Οσο όμως ήθελαν να κάνουν τον «καλά πληροφορημένο», χαμηλοϋσαν πάντα με δυσπιστία σ' αυτές τις διαδόσεις μεταξύ δε έκείνων ήταν κι' ο Μπαρτολομέο!

Τώρα όμως, θά ήταν «πρελλός ο φτωχός θήεν ταγματάρχη, αν προσποθούσε να χαμογελάσει μπρός στην τρομερή πραγματικότητα, η οποία δεν είχε τίποτα τό φανταστικό των υπερβολικών συνήθως διαδόσεων!

—Κάθισε κει, και περίμενε! είπε απότομα στον Μπαρτολομέο ο μυκητιώδης αυτός άνθρωπος, δείχνοντας τον ένα ξύλινο καθισμα και θγαίνοντας αμέσως ύστερα έξω.

Ο Μπαρτολομέο κάθισε και σκούπισε τον ιδρώτα της άγωνίας του. Τό καθισμα θρισκόταν κάπως μακριά απ' τον τοίχο με τ' αφρικά θασανιστικά σύνεργα, κι' αυτό φάνηκε παρήγορο κι' ανακουφιστικό στον δυστυχισμένο δεσώτη. "Ενοιωθε ιλάτι στα τάρκα, κάτι σαν προαίσθημα εύχάριστο, πιστεύοντας ότι θά γλύτωνε κατά τελευταία...

"Εμεινε μόνος του. "Οχι ένιελως μόνος, όμως!... "Ακουμπήμενο έκεί στη σιδερένια πόρτα της άπαισιας αθήουσας, οι δύο άλλοι ώπλιμενοι φρουροί του, είχαν μπήξει τά άναμμένα διαδία τους στον τοίχο... Κι' έχοντας τάρκα σταυρωμένα τά χέρια τους στό στήθος, στεκότουσαν ακυβρωτά και θουβόι, ζωντα να έμποδία κάθε τυχόν άποπειράς δραπειτεύσεως του φυλακισμένου.

"Αλλοιμονο!... Καμιά άκέμης δραπειτεύσεως δεν περνούσε απ' τό μουδιασμένο μυαλό του Μπαρτολομέο... "Αλλά και να περνούσε μιά τέτοια σκέψη, τά λυσιμενά γονάτα του κι' τό παραλυμένο απ' την τρομάρα κορμί του θ' άφνιόντουσαν να την πραγματοποιήσουν!

Πέρασαν άρκετά λεπτά της ώρας, δυσφορίας για τους δεσμοφύλακας κι' άγωνίας για τον δεσώτη. Κι' ό ένας από αυτούς, για να πνήξει την άνια του, έβγαλε με πίπα, την γέμισε με καπνό ξανθόν και μυρωδάτο, την άναψε σ' ένα δαδί, κι' άρχισε να καπνίζει άπολαυστικά...

Ο Μπαρτολομέο ένιωσε σκανδαλιστικό γαργαλήτό στα ρουθούνια του. "Η ώρα που περνούσε, τον παρηγορούσε. Θέλησε ν' ανοίξει συζητήση με τους δύο δημίους του, έλπιζοντας να τους έμπνεύσει κάποια συμπάθεια...

Και με τό πιο μελιτώδαλο ύφος του κάμμου, και με τις πιο άδρες και περίπλοκες διπλωματικές φράσεις, είπε χαμογελαστός σ' έκείνον που καπνίζει:

—Πάρκα πολύ θά με ύποχρεώνατε, φιλάτέ μου κύριε, αν είχατε την ευγενή καλωσύνη να μου προσφέρνατε όλίγον καπνό!... Καί...

Κόμισε κι' έμψηξε μιά κραυγή πόνου: Μιά άστραπιαία και τσουχηρή καμωτική, ήταν τό είδος του καπνού, τό όποιο «είχε την ευγενή καλωσύνη» να του προσφέρει στη ράχι ό τραχύς έκείνος δεσμοφύλαξ...

—Διάβολε! είπε μέσα του ο Μπαρτολομέο, τριβώντας τό πονεμένο μέρος της ράχης του. "Εδώ, πρέπει να ασπαινή κανένας και να περιμένει ύπομονετικά κι' άγγύιστα τό τέλος του!

Κι' ύπόμεινε φιλοσοφικά, σκούθοντας τό κεφάλι του.

"Η ώρα περνούσε, άργά, μόνοντα, τυραννικά, και χωρίς καμιά μεταβολή έκεί μέσα... Ο Μπαρτολομέο άρχισε ν' αναρωτιέται, μήπως τον έχασσαν έκεί κι' ατόν και τους δύο του δεσμοφύλακας...

Ήαφικά, άκούσθηκαν θήματα έξω στον πλακόστρωτο διάδρομο. Οι δύο φύλακες παραμέρισαν με σεβασμό, κι' ό πρώτος έκείνος μυσηριώδης άνθρωπος φάνηκε στην πόρτα.

Δέν ήταν μόνος, όμως. "Υποκλινόταν με σεβασμό, κι' άφησε να περάση πρώτος ό κόμης Σάν-Πέτρο!

Μόλις τον είδε ό Μπαρτολομέο, δεν μπόρεσε να συγκρατήσει έναν μορρασμό άπεριγρηπτής δυσαρρεσκείας αλλά κι' άνησυχίας: Τίποτα τό ευάριστο δεν τό φαινόταν νάχη, η έπίσκεψη αυτή του άλλου «θήεν γυιού» του, και συνεταιριου του στις παλαιθρωπικές τό Παρισιοί!

Ο Σάν-Πέτρο φορούσε σ'ολή Αύστριακού-άξιωματικού. Τό τριγωνό πηλήκιό του, η χρυσοένκτης σειράς των σεριτριών στό γυιινό του, η λαμπρές σπρουινάτες μπότες του και τό σπαθί του, όλα αυτά δεν κατάρθαιναν άδύσσο να σκεπάσουν την άπενθή μορφή του άλλου άρχιου Καβαλκάντι, του κατοπινού τρισανγέλου Βενεδέττο, και του τωρινού τερωιδώδς φριχτού κήτους Σάν-Πέτρο!

Κι' ό Μπαρτολομέο είχε δικήν ό δυστυχής να μη θέληπ με καλό μάτι την άφίει έκεί του άισχρού αυτού ύποκειμένου...

Ο Σάν-Πέτρο γύρισε στους τρεις άλλους και τους είπε έπι'αχτικά:

—Άφήστε με!... Θέλω να μιλήσω ιδιαιτέρως με αυτόν τον φυλακισμένο!

Οι τρεις ένοπλοιοι, έκαναν μεταβολή και θγήκαν έξω.

Ο Μπαρτολομέο θρισκό'αν άκούει-καθισμένος κι' έβλεπε όν Σάν-Πέτρο με διαρκή άνησυχία. "Η άπομάκρυνση όμως των τριών φυλάκων του, άρχισε να

τόν καθήσυχάζη λίγο: Τουλάχιστον, κι' έπί του παρόντος δεν έπρόκειτο περί θασανιστριών, αλλά περί άκίνδυνης «κουβεντούλας» με τον παλιό συντάρο του!

Ο Σάν-Πέτρο πλησίασε σγασιγά τον Μπαρτολομέο. Κατόπι στάθηκε άντικρυ του, σταυρωσε τά χέρια, τον κούταξε κατ'άματα και θλουρού, και τό έλεπε με τραχειά φωνή:

—Λαίον; ... Κατάλαβε τάρκα, ότι θρισκεσαι στην έξουσία μου!... Και κατάλαβε έπίσης, ότι δεν πρέπει να περιμένεις από μένα ούτε συμπάθεια, ούτε όκιο;

—Χούμ!... Χούμ!... Έκανε ό δυστυχής Μπαρτολομέο, έροσήχοντας και προτιμώνας να μην άπαντήσει στις άπειλητικές και φοδερές αυτές φράσεις.

—Άφήσέ τα, αυτά! μούγκρισε άγρια ό Σάν-Πέτρο. Κι' όταν άποφασίση να μιλήσει, πρόσεξε μη μού θή ψέμματα!... "Όλα τά ξέρω!... Ξέρω άκόμα, ότι μού προσποιόσουν τον φίλο, για να μού προδίνης καλύτερα τά διαθήματά μου στους "Ιταλούς συναμότες!

—Εγώ!... Μά τι λέτε, λοιπόν, κύριε κόμη; τραύισε ό Μπαρτολομέο έντρομος.

—Σου είπα να τ' αφήσει αυτά!... Ξέρω καλά, τί άφορο τώ είσαι!... Περιττό να μού λές ψέμματα, άλλωστε!... Μου τα ώολόγησε όλα, η μεσόκοπη έκείνη μέγααιρα, την όποία έχεις συνεταιρό κι' έρομένη!

—Ποιά;... Τι θέλεις να... Για ποιά μιλάτε, κύριε κόμη;

—Για τον ίπποτάμο έκείνον ποχέως στό γαροπαγιινό σου! Για την παστρική κυρά-Καρλόιτα Μπερτέλλι!

Διάβολε!... Αυτό ήταν πάρα πολύ!... "Η Καρλόιτα «μεσόκοπη μέγααιρα»!... "Η άγαπημένη του Μπαρτέλλι «ίπποτάμος» και «παστρική»!... Ο Μπαρτολομέο άναψε από άναγκάστια!...

—Λές ψέμματα! οδρίλασε άσυγκράτητος. Και σαν να λύθηκε έλαφικά ό προηγούμενος «γλωσσώδης» του, έλασε έντονα κι' άφθα:

—"Αν έπιμένης, μάάλιστα, σ' αυτές τις γνώμες σου, έπίτρεψέ μου να σε πώ άφχειρόν κι' άναήθ!

Ο Σάν-Πέτρο θυμωσε απ' τό χαλαζή αυτό τώ οδριστικόν έπιθέταν, με τά όποια τόσο άπροδοκίητα τον έλαιοσε ό άπρόμητος φυλακισμένος... Τό πρόσωπό του έγινε κόκκινο, άρχισε κι' αυτός να βρζή χυβία τον πρόην συντάρο του στις καπεργαρίες, κι' έβ'α μάάλιστα και τή γροθιά του άπειλητικά έναντίον του.

Ότε και τάρκα τρομάσε, ό Μπαρτολομέο. "Ισα-ισα, πετάχτηκε όρθος κι' εδειξε διαθέσει ν' άμυνήθ θαρραλέα κι' άποφασιστικά.

Ο Σάν-Πέτρο, δεν φοβήθηκε βέβαια, απ' τή στάση αυτή του Μπαρτολομέο. Θά του άρκοινα σε φωνάθ ή βοήθεια, για να καταθάσουν άμέσως οι τρεις ώπλιμενοι δεσμοφύλακες. "Αστόσο, του έκανε κάποια ένυπισία τό άπροδοκίητο θάρρος του φυλακισμένου του, καταθάρθηκε άμέσως, και στα τελευταία άρχισε να γελά!

—Χαχαχά! Έκαρδιόταν. "Όσε έτοιμο μού φέρνασε, λοιπόν, παλιέ μου σύνταρο!... Έδώ είσαι στην άπόλυτη διάθεσί μου, κι' ένώ μπόρω να σε συντριψώ, έσύ με βρίζεις και με άπειλεις με τόση θρασύτητα;... Ένωια σου, και θά σε κάνω έγώ διέκομώ τάρκα, να έλακαταπήθ τά λόγια που ζεστόμεις!... "Όστόσο, άκουσέ με έντομετά: Θά μ'απορούσε ν' αμώ χρησιμευσε πολύ... Και θάκανε την τύχη σου... Δέν θέλησε όμως να γίνης όργανό του. Προτιμώσε να παρη; δικό σου παιχνιδί, κατασκοπειώντας τους Αύστριακούς κι' έμψιπ προς όσελος τώ "Ιταλών συναμωτή!... "Ιόχασες τότε τό παιχνιδί; τάρκα!... Και με τό δικη μου έγώ, θά σε κάνω ν' άκριθοληρώσης!

Ο Μπαρτολομέο είχε έλακαθήσει. Μιά άλλόκοτη μεταώφωση γινόταν στην ψυχή του. "Αντί να φοβάται, αντί να μωδίσθ από τρώμο, μπρός στις φοδερές άπειλές του Σάν-Πέτρο, αντίθετο ό προηγούμενος φόθος του έξακολουθούσε να μετατρέπεται σε θυμό παρόφορο και σε μίος άγριο για κανέναν.

Αλλά συγχρόως, και τό ένστικτό της άποσυνηθισμένης του ψυβήρας στό αυτό, να είνε έπιφυλακτικός και να δείξη σπουμιάδα, στην περίπτωση αυτή της τώσας κρημψ. Γι' αυτό, προτιμώσε να μην άποκριθθ.

—Δέν μιλάς; Έαπέθε έντονα ό Σάν-Πέτρο. "Αλλά και να θέλης να μιλήσει, τί διάβολο θά βρής να πής!... Τή γκάφα την έκανες!... Ένεις όργανο των "Ιταλών σου υοιζόντας ότι η άθλια πατριδα σου-η "Ιταλία-θά μωσέσει ν' άνισταθί στα νικηφόρα πάντοτε στρατεύματά μας!

Ο Μπαρτολομέο, όσες φορές δεν «έπεσε έξω», η όσες φορές συζητούσαν πολιτικά, κατάρθαινε πάντοτε να βρσκη την ψυχραιμία του, σ' όποιαδήποτε κατάστασι και να βρισκόταν. Γι' αυτό, όχι μόνον με ψυχραιμία τάρκα, αλλά και μ' άνάλαφρη έρωναία στη φωνή του, είπε στον κόμητα Σάν-Πέτρο:

("Ακολουθεί)

